

Отже, у проаналізованих договорах вживаються всі модальні дієслова, окрім *will* та заперечної форми *might – might not*. Модальні дієслова в юридичному дискурсі вживаються в поєднанні з багатьма різними дієсловами (в активному чи пасивному стані) та, зазвичай, їх переклад може різнитися залежно від контексту. Відтак важливо підібрати модальне дієслово з потрібним значенням, беручи до уваги практику укладення подібних договорів та здійснити коректний переклад дієслівної конструкції з абсолютно точним передаванням суті висловлення. Також виявилось, що частота появи конкретних модальних дієслів у юридичних текстах відрізняється від їхнього типового вживання у художньому дискурсі чи побутовому спілкуванні. Аналіз дозволяє зробити висновок про те, що існує потреба в проведенні

подальших досліджень, які будуть визначати точні переклади кожного модального дієслова і його морфолого-синтаксичні форми, яких вони набувають.

Література

1. Перебийніс В.І. Системні та функціональні характеристики мовних одиниць // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. 200-річчя харківської мовознавчої школи. Наук. видання. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – Харків: Константа, 2004. – № 635. – С. 138-141.
2. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів: [навч. посібник] / Валентина Ісидорівна Перебийніс. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 168 с.

Модель граматичного перефразування спонукання до дії в текстах технічної документації англійської мови

Анастасія Пилипенко

студентка факультету соціально-гуманітарних технологій, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна, E-mail: nastya.pilipusha05@gmail.com

Ніна Хайрова

д. т. н., професор, професор кафедри інтелектуальних та комп'ютерних систем, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна, E-mail: nina_khajrova@yahoo.com

The given work is devoted to research of "text clones" which based on the mobile phone's user manual. Search and extraction of clones occurs by using paraphrasing method. This article gives the ways and methods of paraphrasing user guide's sentences containing the urge to act. In my opinion, the article interesting and useful because it gives an understanding the origin of "text clones" and identifies them using the method of paraphrase; reveals the meaning of paraphrase. As a result of reading readers will be able to determine for themselves the best way to paraphrase the technical documentation texts or take advantage of the proposed algorithm the proposed algorithm to generate new sentences using paraphrase.

Ключові слова — технічна документація, текстові клони, перефразування, посібник користувача, якість інформації.

I. Вступ

Для природної мови як системи, що передає значеннєву інформацію, характерна така обставина: у будь-якому цілому тексті (книга, стаття, технічна документація і т.д.) сенс майже кожного елемента повністю або частково виражається повторно будь-яким іншим елементом тексту. Це явище називається смисловим повторенням, смисловим дублюванням в тексті або «текстовим клонуванням».

«Клони» можуть як знизити якість технічної документації, так і підвищити її за рахунок поліпшення читабельності та розуміння сенсу. У будь-якому випадку усвідомлення повторень та розуміння їх генези необхідне для забезпечення якості документації [1].

Пошук і видалення клонів відбувається за допомогою використання методу перефразування.

I. Постановка задачі дослідження

Перефразування – це переказ тексту з метою зробити його унікальним і зберегти первісний зміст. Цей підхід використовується в тих випадках, коли потрібно оновити тексти, що втратили унікальність, зберігши структуру тексту, без додавання нової інформації, а також у разі, коли виникає необхідність переписати технічні матеріали, які неможливо написати з нуля.

Перефразування – це практичний метод, який використовується при передачі змісту і сенсу джерела. Цей метод корисний у запобіганні плагіату та надлишкових цитат [2].

Зазвичай під перефразуванням розуміємо формулювання тієї ж думки, але іншими словами або узагальнення ідей тексту з використанням власних слів. Для того, щоб зробити правильне перефразування, потрібно описати зміст тексту новими словами, звертаючи основну увагу на ідею автора, намагаючись підвищити рівень розуміння.

Виділяють п'ять основних методів перефразування фрагмента тексту [3]:

- використання різних типів лексики одного і того ж значення;
- зміна порядку слів;
- використання різних типів граматики;

- заміна визначеннями;
- об'єднання речень.

У цьому дослідженні аналізуємо використання різноманітних лексичних та граматичних способів спонування до дії для перефразування речень у посібниках користувача.

II. Формальна модель граматичних засобів спонування до дії в англійській мові

Використання різних граматичних способів спонування до дії [4] дозволяє використовувати перефразування для генерації клонів в експлуатаційній технічній документації.

Функціонально-семантичну категорію спонування можна представити у вигляді семантичного поля. Ядром функціонально-семантичного поля категорії спонування, навколо якого групуються периферійні засоби вираження спонукальної модальності, є імперативні речення, де присудок виражено дієсловом в наказовому способі, часто з різними конкретизаторами імперативних значень [5].

Також при вираженні наказу в англійській мові можливе використання двоскладних імперативних речень з формально вираженим адресатом "you".

Ще одним способом формування спонукального речення можуть бути вживання початкового емфатичного "Do" (виражається категоричний, наполегливий характер наказу чи прохання) [6].

Крім того, складовою частиною ядра функціонально-семантичного поля категорії спонування, є бездієслівні спонукальні речення, в яких спонукальне значення передається не дієслівною формою в імперативі, а іншими повнозначними частинами мови, такими як іменники, прикметники, прислівники, герундій.

У численних випадках для надання спонукальному реченню характеру ввічливого, тактовного натиску використовують модальні дієслова "can", "could", "may", "must" та ін [7]. Для кожного модального дієслова існують кілька видів прескриптів, що виражають речення, приписуючи дію адресата. У текстах експлуатаційної документації серед прескриптів виділяють такі основні підтипи дескрипторів, як наказ (order), розпорядження (direction), дозвіл (permission), заборона (prohibition), інструкція (instruction/instructions) [8].

Проведене дослідження показує, що в посібниках користувача використовують такі граматичні способи спонування до дії англійської мови: використання модальних дієслів; використання наказового способу дієслова.

Тоді як слову "please", "Do"; формально вираженого адресата "you"; кінцевих формативів, таких як "will you", "will not you", "shall we" та спеціальні питання не використовуються.

Таке використання різних граматичних способів спонування до дії дозволяє використовувати перефразування для генерації клонів в технічній

документації. При цьому розглядалися тільки ті способи перефразування спонування до дії, які притаманні технічній документації.

Розроблена формальна схема граматичної моделі, що використовує модальні дієслова, виглядає так:

$$[to V_{purpose} | in order to V_{purpose}] object_{purpose} \quad (1)$$

Sub Modal V1 object,

де Modal = {should, have to, need to, must, may} — модальне дієслово, що використовується для вираження наказового способу;

V1 — змістовне дієслово першої форми (згідно з правилом використання модальних дієслів);

Object — додаток;

Sub = {User, Customer, Operator, Worker, Employer, Manipulator, Handler, Manager} — суб'єкт дії такого речення в Посібнику користувача;

object_{purpose} — додаток інфінітива мети;

Inf = {to V_{purpose}, in order to V_{purpose}} — інфінітив мети.

Наприклад, у реченні «To add 2-pin connector contact center user should update figures and text from 95mm to 25mm.» слово «user» являє собою *Sub*, фраза «2 pin con tact at center of connector» — object_{purpose}, словосполучення «To add» — \in to V_{purpose}, слово «should» — *Modal*, дієслово «update» — V1, фраза «figures and text 95mm to 25mm» — являє собою Object.

Формальна схема граматичної моделі використання наказового способу виглядає так:

$$V1 obj V_{purpose} object_{purpose} !, \quad (2)$$

де V1 — дієслово в першій формі, що займає першу позицію в реченні;

obj — другорядний член речення, що позначає об'єкт, на який спрямована або з яким пов'язана дія, по відношенню до якого проявляється якісна ознака;

V_{purpose} — дієслово в першій формі, що позначає інфінітив мети;

object_{purpose} — додаток інфінітива мети;

Наприклад, у реченні «Give the written permission of the copyright owner to reproduce (no) part of this material» фраза «(no) part of this material» — object_{purpose}, словосполучення «to reproduce» — \in to V_{purpose}, слово «should» — *Modal*, дієслово «Give» — V1, фраза «the written permission of the copyright owner» являє собою obj.

Окрім зазначених вище способів спонування до дії певна ступінь спонування в англійській мові виражена активною і пасивною формою герундійного речення.

Формальна схема речень з використанням герундія представлена таким чином:

$$G_{ing}(V) object V1_{purpose} object_{purpose}, \quad (3)$$

де G_{ing}(V) — інфінітив дієслів;

Object — додаток;

V1_{purpose} — змістовне дієслово в першій формі (в деяких випадках із закінченням -s);

object_{purpose} — додаток інфінітива мети.

Наприклад, у реченні «The switching-on power and fan module use the power cable» фраза «the power cable» – $object_{purpose}$, дієслово «use» – є $VI_{purpose}$, фраза «the switching-on» – $G_{ing}(V)$, дієслово «Give» – VI , фраза «power and fan module» являє собою object.

Формальна схема для побудови речень в пасивному стані:

$$object_{purpose}[is|are] V3_{purpose} [with/by/without] \quad (4)$$

$$G_{ing}(V) object,$$

де $object_{purpose}$ – додаток для породження інфінітива мети;

$[is|are] V3_{purpose} with/by/without$ – граматична структура (складається з допоміжного дієслова to Be (am, is, are, was, were, been); дієслова у 3 неправильній формі або дієслова з закінченням –ed; прийменника у формі орудного відмінка або використання прийменника with побудови речення в пасивному стані;

$G_{ing}(V) object$ – герундіальна граматична структура (складається з дієслова з закінченням –ing та додатка), з використанням динамічних і похідних дієслів.

Наприклад, у реченні «2 pin contact at center of connector is added by updating figures and text 95mm to 25mm» фраза «2 pin contact at center of connector» – $object_{purpose}$, словосполучення «is added» – є $[is|are] V3_{purpose}$, фраза «with updating» являє собою $with|by|without G_{ing}(V)$, фраза «figures and text 95mm to 25mm» є object.

Крім того, дослідження показує, що відповідно до визначення поняття наказового способу відомо, що воно демонструє, як мовець розглядає дію по відношенню до дійсності. Отже, дієслова, що виявляються і форми герундія, утворені від дієслів, в формулах (3-4) повинні належати до таких груп: динамічні дієслова (прості); похідні дієслова.

Динамічне дієслово (або дієслово дії) в англійській мові — це таке дієслово, що може бути вжито в прогресивній (тривалій) формі, вказуючи тим самим на незавершені фізичні дії. Такі дієслова є «гнучкими», наприклад, існує можливість отримати іменники, які позначають людей або прилади або механізми, пов'язані з відповідними діями. Дієсловом дії характерна тривалість, тобто вони діють з плином часу. Цей час може мати або не мати кінцеву точку, і бути завершеним або ще незавершеним. Тривалі форми характерні тільки для дієслів дії. На відміну від дієслів стану (статичних дієслів, які позначають "статичність", "нерухомість", "стан", і т.п.; їх не можна зобразити і показати, вони ніби "всередині" нас, ніякої дії не здійснюють), що вказують на незмінні якості, дієслова дії описують процеси або характеристики, здатні до змін. До групи динамічних дієслів відноситься більшість відомих і часто вживаних дієслів, і кожне з них описує конкретну зрозумілу фізичну дію [9].

До похідних дієслів будемо відносити дієслова з префіксами -ge, -dis, -up або суфіксами -ify, -ize, -en. Таким чином, позначені в формулах 3-4 дієслова

$VI_{purpose}$ ($V3_{purpose}$) будуть висловлені динамічним або похідним дієсловом, а герундій G_{ing} визначається як динамічне або похідне дієслово з закінченням -ing.

III. Алгоритм перефразування деяких речень посібника користувача

Алгоритм перефразування деяких речень посібника користувача становитиме таку послідовність дій:

1. Пошук у вхідному тексті посібника користувача герундія, утвореного від динамічного дієслова або похідного дієслова. 2. Виділення речення, що містить знайдений герундій. 3. Виокремлення інших елементів герундіального речення: доповнення у герундіальній словосполученні (object), змістового дієслова в теперішньому часі для породження інфінітива мети ($VI_{purpose}$), доповнення при змістовому дієслові ($object_{purpose}$).

Наприклад, **Learning** IT technology is important to become a good programmer. (Вивчення IT-технології важливе для того щоб стати гарним програмістом)

На наступному етапі алгоритму здійснюється формування трьох інших синтаксичних структур (пасив, наказовий спосіб і спонування до дії за допомогою модальних дієслів), за допомогою існуючих формул (1-4). При цьому в пасивній формі герундій буде конструкцією, яка вказується як об'єкт або матеріал, за допомогою якого скоєно дію, з вживанням прийменника with (або прийменника by у формі орудного відмінка); дія буде виконуватися над додатком мети (побудова інфінітива); подальша будова речення відбувається згідно правила формування пасиву в англійській мові.

Розгляньмо приклад використання цього алгоритму для речення A good programmer is become **with learning IT technology** (Гарний програміст стає від навчання IT-технологіям)

Для створення наказових речень форма герундія перетвориться в дієслово першої форми без частки to. Інші елементи речення є незмінними:

Learn IT technology to become a good programmer! (Вивчай IT-технології для того, щоб стати гарним програмістом!)

Для створення за допомогою модальних дієслів (should, have to, need to, must, may) дієслово у формі герундія перетворюється в першу форму дієслова. Першу позицію речення займає інфінітив мети. Також до безособового речення додається підмет (sub.) У вигляді слів User, Customer, Operator, Worker, Employer, Manipulator, Handler, Manager:

To become a good programmer **person have to learn** IT technology. (Для того, щоб стати гарним програмістом людина повинна вивчати IT-технології)

ВИСНОВОК

Згідно з проведеним дослідженням, функціонально-семантичне поле категорії спонукальної включає в себе різні семантичні відтінки, які, у свою чергу, виражаються за допомогою різноманітних засобів вираження мови. Оволодіння цими засобами є найважливішим

чинником успішного процесу створення нових речень, які мають ідентичний зміст з оригінальним текстом.

У процесі роботи вирішено такі задачі:

- проаналізовано вплив «текстових клонів» на якість технічної документації;
- описано основні граматичні та стилістичні способи перефразування;
- розроблено формалізми, що описують граматичні засоби спонукання до дії в текстах експлуатаційної технічної документації;
- розроблено алгоритм перефразування спонукання до дії в посібнику користувача.

Література

1. Roy C.K. Comparison and evaluation of code clone detection techniques and tools: A qualitative approach. / Cordy C.K., Cordy J.R., Koschke R.— Sci. Com. Prog., 2009. – 470-495pp.
2. Paraphrasing. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.dlswb.rmit.edu.au/lsu/content/4_WritingSkills/writing_pdf/para_phrasing.pdf

3. Paraphrasing. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epcc.edu/RGWritingCenter/Documents/Paraphrasingtips.pdf>

4. Кубарева Е.Е. Эксплицитные и имплицитные побудительные конструкции в английском языке (в сопоставлении с русским). // Сопоставительный лингвистический анализ. Научные труды. – Куйбышев, 1977. – 202 т. – 82с.
5. Бондарко А. В. Грамматическая категория и контекст. – Л.: Наука, 1971. – 116 с.
6. Вейхман Г.А. Грамматика текста. – М.: Вища школа, 2005. – 640 с.
7. Грачева Л.И. Безглагольные побудительные предложения. // Грамматический строй и стилистика романских языков. Межвузовский тематический сборник. – Калинин: КГУ, 1979. – 158 с.
8. Смирницкий А.И. Синтаксис английского языка. – М.: Литература на иностранных языках, 1957. – 285 с.
9. Словарь английских глаголов действия. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://online-teacher.ru/blog/глаголы-действия-английский>

Прикметники в англійських заповітах 1837 – 2000 років:

ДО ПИТАННЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ СЕМАТИЧНИХ ПОЛІВ

Ольга Кулина

асистент кафедри прикладної лінгвістики, Національний університет «Львівська політехніка», Україна,
E-mail: okulyna@gmail.com

This article is aimed at the systemic description of the body of adjectives used in English Last Wills and Testaments. The corpus of research contains 50 English Last Wills and Testaments written between 1837-2000. The suggested approach to the description is based on the notion of semantic field. Having defined semantic field as a group of words possessing the same conceptual meaning, characterized by certain relations between lexemes and belonging to the same part of speech, the author singles out six semantic fields of adjectives which occur in English Last Wills and Testaments: 1) adjective which have a common feature of sequence; 2) adjectives which have a common feature of ownership and describe property and business; 3) adjectives which characterize personality and are used to describe people; 4) adjectives which have a common feature of life boundary; 5) adjectives which have common a feature of legitimacy 6) adjectives which have a common feature of distribution and describe the way of payment. It is substantiated that the relations between the lexical units in each group are based on synonymy in most of the cases. Some subfields are defined by relations of antonymy or are arranged as a circle or sequence.

Ключові слова — семантичне поле, лексико-семантична група, тематична група, прикметник, синонімія, антонімія, заповіт.

I. Вступ

Заповіт як юридичний документ спадкового права відіграє важливу роль в усіх цивілізованих країнах. Однак дослідження цього жанру з мовознавчого погляду ще не здійснювались. У статті представлено результати дослідження лексичних особливостей англійських заповітів з лексичної точки зору, зокрема, проаналізовано семантичні поля прикметників, які притаманні цьому жанру.

Мета статті – проаналізувати прикметники, які зустрічаються в англійських заповітах 1837 – 2000 років. Матеріалом дослідження слугували 50 англійських заповітів. Для опису семантичних полів прикметників використано структурний метод. На першому етапі дослідження було уточнено поняття семантичного поля. За ключовими семантичними ознаками у досліджуваних заповітах було виокремлено шість семантичних полів та проаналізовано типи семантичних відношень компонентів кожного поля з опорою на визначення в електронному словнику Oxford Learner's Dictionary.